

L • O • T • S • E • N

Medlemstidning för Tjänstemännens socialdemokratiska förening i Göteborg - N:o 6 2021

LEDARE MAGNIFIKT MAGDA!

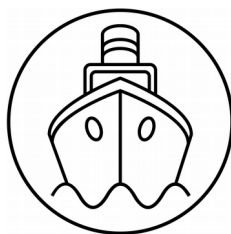
Magdalena Andersson blev till slut både partiledare och statsminister. Det blev ingen öppen partiledarprocess som många, däribland Lotsen, efterfrågat. Men trots det är förtroendet för den nya partiledaren, och Sveriges första kvinnliga statsminister, grundmurat i både partiet och bland väljarna. Man får nog gå ända tillbaka till Ingvar Carlsson för att hitta en partiledare som tillträtt med så total uppbackning. Som personkampanj betraktat är det en magnifik prestation.

Magdalena Anderssons akademiska meriter och långa politiska erfarenhet är det ingen som har betvivlat och det har under lång tid varit uppenbart att Stefan Löfvens sett henne som sin efterträdare. Men fram tills relativt nyligen fanns det många som såg henne som en del av den gamla kanslihusögern och Göran Perssons tredje vägen-position, oförmögen att göra upp med 1990-talets många liberala dogmer. En tuff regeringsperiod, fylld av stora eftergifter åt radikaliserade liberala småpartier och anti-facklig politik, underlättade inte.

Ingen hade nog trott att partiledarbytet skulle ske så lugnt, snabbt och kontrollerat som det gjorde. I efterhand kan man dock se att det gjordes flera strategiskt kloka vägval inför maktskiftet. Genom att leda partiets arbetsgrupp för "fördelningspolitik för jämlikhet och rättvisa" och lägga fram visionära reformförslag med tydlig vänsterprägel fick många en annan bild av Magdalena Andersson. Det var ett väldigt bra sätt att bemöta kritiken från vänster.

När Löfven sedan oväntat annonserade sin avgång så gick flera viktiga opinionsbildare inom partiet snabbt ut och slog fast att det nu måste bli en kvinna som tog över partiledarposten. Det bidrog till att skapa ett starkt momentum. På kort tid stod det klart att det bara fanns en självklar kandidat. Kontrasten mot tidigare kaotiska partiledarstrider har varit enorm. Allt detta visar att Magdalena Andersson inte bara är en kunnig och erfaren politiker utan också är en väldigt skicklig maktspelare, vilket naturligtvis är en helt nödvändig egenskap för en framgångsrik partiledare.

I hobbessiansk anda skulle man kunna säga att den som så snabbt, säkert och lugnt lyckas ta över makten också just därigenom har bevisat sin duglighet. Politik är ju inte bara smarta analyser och kloka reformer. Politik är också ett makthantverk. I sina bästa stunder har socialdemokratin varit mästare på båda dessa politiska hantverk. I våra sämsta stunder har vi inte lyckats med vare sig det ena eller andra. Magdalena Andersson har alltså på ett närmast övertydligt sätt bevisat sin förmåga när det gäller politikens praktiska hantverk. Den svenska socialdemokratin har fått en stark, kunnig och smart ledare. Det är otvetydigt bra. Den andra delen, visionerna, analyserna och de kloka reformerna, är faktiskt inte ytterst partiledarens uppgift. Den uppgiften tillhör oss alla, som socialdemokrater. Passande nog fick Magdalena Andersson med sig en tydlig inriktning från partiets kongress här i Göteborg. Budskapet från kongressen var glasklart: Det är dags för klassisk socialdemokratisk politik igen med fokus på lag och ordning, fungerande integration och generell välfärdspolitik. Det är definitivt slut med liberala avregleringar, privatiseringar och marknadsexperiment. Socialdemokratins framtid ser återigen ljus ut. Vi har underbara dagar framför oss, kamrater!

LEDARE

MYTEN OM KEYNESIANISMEN

Det är hög tid att vi lämnar det liberala kvartssseklets ekonomiska politik bakom oss. Det har varit på gång länge, från 2008 års finanskris till 2020 års coronapandemi, och när mittendemokraten Joe Biden lanserat det mest offensiva krispaketet i USA sedan trettioalets New Deal får inte den nordiska socialdemokratin vara sämre.

Liberala tvångstankar om statens roll i ekonomin måste överges. Principen om krona för krona omöjliggör nödvändiga investeringar för att bygga samhället starkare. Marknadsstyrningen av välfärden försvagar det gemensamma åtagandet, till glädje bara för konsulter och kapitalister.

Men det finns också föreställningar om arbetarrörelsens egen ekonomiska politik som behöver överges. Den kanske mest seglivade myten handlar om inflytandet från John Maynard Keynes, och om vänsterns hemmafavorit Ernst Wigforss. Vi finner den hos debattören Daniel Suhonen och hos den framgångsrika, Stockholmsbaserade s-föreningen Reformisterna: övertygelsen att det har varit med en expansiv, lånefinansierad finanspolitik som socialdemokratin har skapat den nordiska välfärdsstaten och världens mest anständiga samhällsmodell.

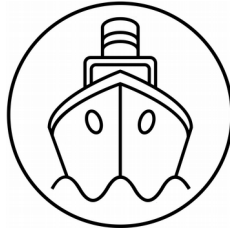
Anthony Giddens, professorn i sociologi som gav Tony Blairs New Labour intellektuell legitimitet, utgick i sin bok *Tredje vägen* (1998) från samma verklighetsbild. Med fokus på att stimulera efterfrågan, utan att bry sig nämnvärt om utbudssidan i ekonomin, var ”gammaldags socialdemokrati” enligt honom i akut behov av förnyelse. Enligt samma bild handlar ”gammaldags” socialdemokratisk välfärdspolitik om att fördela frukterna av den ekonomiska utvecklingen, så att människors sociala rättigheter utvidgas. Hur resurserna skapas målar Giddens ut som en ickefråga.

Det är bara att den här bilden av arbetarrörelsens förhållande till ekonomisk politik är felaktig. Två skeden under Socialdemokraternas långa regeringsinnehav i Sverige kan tjäna som illustrerande exempel: Krispolitiken under Ernst Wigforss finansministerperiod på trettioalet, samt den period under de så kallade rekordåren efter andra världskriget då Gunnar Sträng var finansminister.

Wigforss gick emot både marxismens dogmer om kapitalismens naturbundenhet och den etablerade nationalekonomins teorier om ekonomiska kriser, när han hävdade att staten kan bekämpa

kriser genom att ge medborgarna arbete under lågkonjunktur och föra en åtstramande politik under högkonjunktur. Hans skrift *Har vi råd att arbeta?* (1932) föregick Keynes publicering av *General Theory* (1936) och var influerad av Stockholmsskolan med bland andra Gunnar Myrdal och Bertil Ohlin, men också av fackliga krav på beredskapsjobb till marknadsenliga löner. Men även om den psykologiska betydelsen av att ge staten en aktiv roll i den ekonomiska politiken inte ska underskattas, så var de praktiska konsekvenserna av Wigforss idéer ganska begränsade. Det som förde Sverige ur trettioalets kris var inte en expansiv finanspolitik – faktum är att 1933 års statsbudget var mindre expansiv än den föregående, framlagd av den frisinnade (folkpartistiska) regeringen Ekman – utan framför allt tre andra faktorer:

- 1) Det internationella valuta-samarbetet kring guldmyntfoten övergavs och den svenska kronan tappade i värde, vilket gav skjuts åt exporten,
- 2) Ökande efterfrågan från det upprustande Tyskland gynnade exporten av svensk malm, samt

3) Demografin förändrades och det fanns ett större utbud än tidigare av kvinnor och män i arbetsför ålder. Dessa tre faktorer är väl belagda i ekonomisk-historisk forskning. Att det inte fått något större genomslag i den politiska debatten visar på upptagenheten hos opinionsbildare av idéer och diskurser framför reella, materiella förhållanden.

Efter andra världskriget förväntade sig de flesta att ekonomin skulle gå in i en efterkrigsdepression, med tanke på erfarenheterna efter det föregående världskriget. En grupp ledd av Wigforss, och med representanter från såväl LO som partiet och dess sidorganisationer, tog därför fram *Arbetarrörelsens efterkrigsprogram* (1944) med krav på såväl socialisering som expansiv finanspolitik.

Men med krigsslutet kom en enorm skjuts i ekonomin: Innovationerna från den så kallade andra industriella revolutionen – elektricitet, förbränningsmotorer, förädling av petroleum, telekommunikation och sanitetsinfrastruktur – fick spridning, och *catch up*-effekten av att de krigshärjade länderna skulle byggas upp på nytt ledde till en allmän välståndsökning av aldrig tidigare skådat slag. Detta präglade även Sverige, som hade stått utanför kriget men nu kunde exportera till Europas återuppbyggnad.

Gunnar Sträng, som till skillnad från Wigforss hade gedigen facklig bakgrund, fick som finansminister stöd i det utredningsarbete som bedrivits av Rudolf Meidner, Gösta Rehn och andra ekonomer på LO. I rapporten *Fackföreningsrörelsen och den fulla sysselsättningen*, framlagd på LO-kongressen 1951, drog de ut linjerna för en ekonomisk politik för den fulla sysselsättningens samhälle.

I motsats till det keynesianska receptet med löneåterhållsamhet i kombination med expansiv finanspolitik, stod Sträng och LO-ekonomerna för strama statsfinanser i kombination med utbudsorienterade åtgärder för arbetsmarknaden och principen om ”lika lön för lika arbete” (den så kallade *solidariska lönepolitiken*, som gjorde att ineffektiva företag slogs ut, då de inte tilläts konkurrera med låga löner, och mer dynamiska företag gynnades). Den offentliga konsumtionens andel av BNP växte, från knappt 18 procent 1950 till 45 procent mot sjuttioalets slut, men utbyggnaden av offentlig vård, skola och omsorg finansierades genom motsvarande ökat skatteuttag.

Sträng, om någon, månade om budgetbalans. När sextio- övergick i sjuttioal ebbade expansionsfasen i världsekonomin ut, och en ny

strukturcykel tog vid – präglad av sämre produktivitet utveckling och stagnerande världshandel, samtidigt som arbetskraftsutbudet snabbt ökade när fyrtiotalist-generationen kom ut på arbetsmarknaden. I Sverige och andra länder möttes denna strukturkris av keynesianskt expansiv finans- och penningpolitik – den så kallade ”överbrygningspolitiken” – vilket gav stigande inflation och arbetslöshet, nedpressade löner och förlorade marknadsandelar för svensk exportindustri.

För att få igång ekonomin efter sjuttioalets kriser och sex år med olika borgerliga regeringar eftersträvade regeringen Palme, som tillträdde efter valet 1982, med sin finansminister Kjell-Olof Feldt en tredje väg mellan å ena sidan åtstramningsdoktrinerna hos Thatcher, Reagan och deras lika-sinnade, och å andra sidan den keynesianism som redan hade prövats.

Betyget till denna tredje väg är blandat – arbetslösheten i Sverige höll sig kvar på låga nivåer under hela åttiotalet, men Feldts finansdepartement låg i öppen konflikt med LO-ledningen,

...forts på nästa sida...

forts från föregående sida...

och den offensiva penningpolitiken tillsammans med avregleringarna av finansmarknaden ledde till en egen nationell finanskris vid nittioalets början.

Men det är att göra det för enkelt för sig när man, som Suhonen och andra debattörer, odlar en dolkstötslegend om ett gäng politiska tjänstemän kring Feldt som dödade keynesianismen och vred socialdemokratien i nyliberal riktning. Hur receptet på en klassiskt socialdemokratisk ekonomisk politik för vår tid ska se ut får vi återkomma till. Men det handlar om högre löner för vanligt folk, ökad beskattning av höginkomsttagare och kapital för att bekosta en ändamålsenlig dimensionering av välfärden, och om lånefinansiering av viktiga investeringar i t.ex. infrastruktur och elförsörjning. Men myten om en keynesiansk, expansiv finanspolitik kan vi helst överge. Den har inte särskilt mycket med socialdemokratiska framgångar att göra.

"Only Nixon could go to China" lyder ett känt citat i amerikansk politik. Som antikommunistisk högkådet USA:s president Richard Nixon 1972 göra statsbesök hos Mao Zedong utan att riskera beskyllningar om undfallenhet gentemot en geopolitisk rival och ideologisk motståndare.

Magdalena Anderssons bakgrund, som statssekreterare under Göran Perssons budgetsanering på nittioalet och en veritabel budgethök som finansminister i Stefan Löfvens regeringar, gör henne sällsynt lämpad att leda den ekonomisk-politiska omsvängning som senaste partikongressen pekat ut.

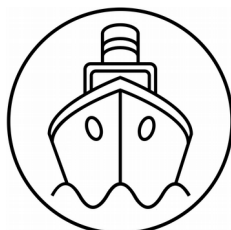
S-AKADEMIKER

[S-akademiker](#) (Tjänstemännens socialdemokratiska förening) organiserar tjänstemän och akademiker inom Göteborgs socialdemokratiska partidistrikt. Föreningen bildades 1958 och är en av de större partiföreningarna i Göteborg med många medlemmar som är fackligt aktiva. Vi har regelbundna medlemsmöten med spännande teman. Om du är intresserad av att bli medlem så mejla info@s-akademiker.se S-akademiker finns också på [facebook](#).

S-akademiker har en skriftserie som ger ut intressanta och viktiga böcker. I november 2017 kom den första volymen: en antologi med texter under redaktion av Payam Moula och Jimmy Sand, med titeln *Socialdemokratin i ett nytt århundrade*. [Läs mer här](#).

Den andra delen i skriftserien är en återutgivning av Nils Karleby's klassiker *Socialismen inför verkligheten* från 1926. Med nyskrivet för- och efterord av Örjan Nyström. [Läs mer här](#).

Den tredje delen är en antologi av texter av Anders Nilsson och Örjan Nyström, *Att återupprätta arbetslinjen: Och andra texter om strukturomvandling, sysselsättning och trygghetssystem*. [Läs mer här](#).

S-AKADEMIKERS NOMINERINGAR

Tjänstemännens s-förening har haft nomineringsmöte och bestämt sig för en lista på personer som man vill nominera till riksdag, region och kommunfullmäktige.

Här nedan följer de nominerade i bokstavsordning:

Jonas Attenius till gruppleddare i kommunstyrelsen

Johan Büser till riksdagen

Robert Hammarstrand till kommunfullmäktige

Kennet Hammerström till kommunfullmäktige och regionfullmäktige

Blerta Hoti till kommunfullmäktige

Marina Johansson till kommunfullmäktige

Pär Johansson till kommunfullmäktige

Mattias Jonsson till riksdagen

Arvid Kästel till kommunfullmäktige

Lisa Norrgren till regionfullmäktige

Viktoria Tryggvadottir Rolka till kommunfullmäktige

Jimmy Sand till kommunfullmäktige och regionfullmäktige

Erik Vestin till kommunfullmäktige och regionfullmäktige

Roshan Yigit till kommunfullmäktige